

Konstitutionsutskottets betänkande 2025/26:KU27

Valfrågor

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden som behandlas i betänkandet.

Motionsyrkandena handlar om valsystemet, ökat valdeltagande, fyra-procentsspärren vid val till riksdagen, skilda valdagar, rösträtt och valbarhet, rösträttsåldern, namn på valkretsar, utlandssvenskar, röstningsförfarandet, spärarna vid personval, väljare med synnedsättning eller annan funktionsnedsättning, spärarna vid val till kommunfullmäktige, valbarhet till region- och kommunfullmäktige, fyllnadsval till region- och kommunfullmäktige samt lättläst valinformation.

I betänkandet finns sju reservationer (S, V, C, MP).

Behandlade förslag

42 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2025/26.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet6

Utskottets överväganden7

 Valsystemet7

 Ökat valdeltagande12

 Fyraprocentsspärren vid val till riksdagen14

 Skilda valdagar16

 Rösträtt och valbarhet17

 Rösträttsåldern19

 Namn på valkretsar20

 Utlandssvenskar21

 Röstningsförfarandet24

 Spärrarna vid personval26

 Väljare med synnedsättning eller annan funktionsnedsättning28

 Spärrarna vid val till kommunfullmäktige34

 Valbarhet till region- och kommunfullmäktige35

 Fyllnadsval till region- och kommunfullmäktige38

 Lättläst valinformation39

Reservationer41

 1. Valsystemet, punkt 1 (C)41

 2. Ökat valdeltagande, punkt 2 (S)41

 3. Rösträttsåldern, punkt 6 (V)42

 4. Rösträttsåldern, punkt 6 (MP)43

 5. Väljare med synnedsättning eller annan funktionsnedsättning,
 punkt 11 (S)44

 6. Väljare med synnedsättning eller annan funktionsnedsättning,
 punkt 11 (C)45

 7. Valbarhet till region- och kommunfullmäktige, punkt 13 (S)45

Bilaga

Förteckning över behandlade förslag47

 Motioner från allmänna motionstiden 2025/2647

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Valsystemet

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:417 av Niels Paarup-Petersen (C) och

2025/26:3583 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 13.

Reservation 1 (C)

2. Ökat valdeltagande

Riksdagen avslår motion

2025/26:3721 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 2.

Reservation 2 (S)

3. Fyraprocentsspärren vid val till riksdagen

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:83 av Josef Fransson (SD) och

2025/26:518 av Anders Alftberg (SD).

4. Skilda valdagar

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:697 av Malin Danielsson m.fl. (L),

2025/26:1679 av Mikael Damsgaard (M) och

2025/26:3087 av Markus Wiechel (SD).

5. Rösträtt och valbarhet

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:99 av Josef Fransson (SD),

2025/26:577 av Erik Hellsborn och Eric Palmqvist (båda SD),

2025/26:1724 av Crister Carlsson m.fl. (M),

2025/26:1764 av Jan Ericson (M) och

2025/26:3634 av Magnus Jacobsson (KD).

6. Rösträttsåldern

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:308 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkandena 3 och 4,

2025/26:1094 av Martina Johansson (C),

2025/26:1592 av Jonathan Svensson (S),

2025/26:1619 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2,

2025/26:2063 av Kerstin Lundgren (C) och

2025/26:2331 av Arber Gashi (S).

Reservation 3 (V)

Reservation 4 (MP)

7. Namn på valkretsar

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:1177 av Ulrika Heie och Mikael Larsson (båda C) yrkandena 1 och 2,

2025/26:1643 av Charlotte Nordström (M),

2025/26:2162 av Sten Bergheden (M) och

2025/26:3575 av Dan Hovskär (KD).

8. Utlandssvenskar

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:3077 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 1 och 3 samt

2025/26:3136 av Lars Beckman (M).

9. Röstningsförfarandet

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:1690 av Margareta Cederfelt (M) och

2025/26:2034 av Ann-Sofie Lifvenhage (M).

10. Spärrarna vid personval

Riksdagen avslår motion

2025/26:3254 av Camilla Brunsberg (M) yrkandena 1 och 2.

11. Väljare med synnedsättning eller annan funktionsnedsättning

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:3583 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 11 och

2025/26:3721 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 3.

Reservation 5 (S)

Reservation 6 (C)

12. Spärrarna vid val till kommunfullmäktige

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:139 av Nima Gholam Ali Pour (SD) och

2025/26:2589 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD).

13. Valbarhet till region- och kommunfullmäktige

Riksdagen avslår motion

2025/26:3721 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 4.

Reservation 7 (S)

14. Fyllnadsval till region- och kommunfullmäktige

Riksdagen avslår motion

2025/26:2540 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD) yrkandena 1–3.

15. Lättläst valinformation

Riksdagen avslår motion
2025/26:2826 av Ulrika Heie (C).

Stockholm den 5 mars 2026

På konstitutionsutskottets vägnar

Jennie Nilsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jennie Nilsson (S), Mats Green (M), Hans Ekström (S), Fredrik Lindahl (SD), Mirja Räihä (S), Oskar Svärd (M), Per-Arne Håkansson (S), Mauricio Rojas (L), Ulrik Nilsson (M), Jessica Wetterling (V), Gudrun Brunegård (KD), Muharrem Demirok (C), Susanne Nordström (M), Jan Riise (MP), Lars Englund (M), Peter Hedberg (S) och Martin Westmont (SD).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet 42 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2025/26. Motionsyrkandena handlar om valsystemet, ökat valdeltagande, fyraprocentsspärren vid val till riksdagen, skilda valdagar, rösträtt och valbarhet, rösträttsåldern, namn på valkretsar, utlandssvenskar, röstningsförfarandet, spärren vid personval, väljare med synnedsättning eller annan funktionsnedsättning, spärren vid val till kommunfullmäktige, valbarhet till region- och kommunfullmäktige, fyllnadsval till region- och kommunfullmäktige samt lättläst valinformation.

En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilagan till betänkandet.

Utskottets överväganden

Valsystemet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om valsystemet.

Jämför reservation 1 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2025/26:3583 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 13 föreslås att man reformerar val- och valsedelssystemet. Motionärerna anför att Valmyndigheten i flera av sina erfarenhetsrapporter från valen har framhållit behovet av en översyn av valsedelssystemet.

Niels Paarup-Petersen (C) framhåller i motion 2025/26:417 att Sverige behöver ett mer tillförlitligt valsystem.

Gällande rätt

Av 3 kap. 1 § regeringsformen framgår att riksdagen utses genom fria, hemliga och direkta val. Vid ett sådant val sker röstning på parti med möjlighet för väljarna att lämna särskild personröst.

Enligt 6 kap. 1 § vallagen (2005:837) används vid val följande slag av valsedlar:

1. valsedlar med parti- och valbeteckning
2. valsedlar med parti- och valbeteckning samt uppgifter om kandidater
3. valsedlar med enbart valbeteckning.

Av 7 kap. 2 § första stycket vallagen framgår att väljarna för att göra i ordning en röst för varje slag av val de vill delta i ska

1. ta en valsedel
2. lägga in valsedeln i ett valkuvert utan att vika den
3. försluta valkuvertet.

Enligt 8 kap. 2 § vallagen ska det i anslutning till ett röstmottagningsställe ordnas en lämplig avskärmad plats där valsedlar kan läggas ut och där väljarna var för sig kan ta sina valsedlar utan insyn. Om en sådan plats inte kan anordnas i anslutning till röstmottagningsstället får den i stället ordnas inne i lokalen.

De partier som deltar i valen ska också kunna ge väljarna tillgång till sina valsedlar. Det är dock valnämnden eller utlandsmyndigheten som lägger ut valsedlarna på den avskärmade platsen.

Valsedlarna ska presenteras på ett likformigt sätt.

Vid val till riksdagen har ett parti enligt 6 kap. 8 § vallagen rätt till valsedlar på statens bekostnad om det vid valet får eller vid något av de två senaste riksdagsvalen har fått mer än 1 procent av rösterna i hela landet eller ändå är eller genom valet blir representerat i riksdagen. Vid val till region- eller kommunfullmäktige har ett parti rätt till valsedlar på statens bekostnad om det är eller genom valet blir representerat i fullmäktige. Vid val till Europaparlamentet har ett parti som vid valet får eller vid något av de två senaste valen till Europaparlamentet har fått mer än 1 procent av rösterna i hela landet rätt till valsedlar på statens bekostnad. I samtliga fall avser rätten till fria valsedlar ett antal som motsvarar högst tre gånger antalet röstberättigade i valkretsen vid val till riksdagen eller när det gäller övriga val i valet.

Pågående arbete

Valmyndighetens erfarenhetsrapport

I sin rapport om erfarenheter från valen 2022 anförde Valmyndigheten att 2022 års val präglades av problem som valadministrationen på central, regional och lokal nivå hade förutspått i förväg. Valmyndigheten såg ett valsysteem i stort behov av förändringar i en betydligt snabbare takt än vad som skett hittills. Behoven hade framförts under ett antal år och utmaningarna hade blivit större för varje val, vilket påverkat säkerheten i valgenomförandet och riskerar att långsiktigt minska förtroendet för detsamma.

Valsedelskommittén

Regeringen beslutade i februari 2024 att en parlamentariskt sammansatt kommitté skulle utvärdera och överväga förändringar av valsedelssystemet, inklusive analysera för- och nackdelar med att övergå till ett system med gemensamma eller neutrala valsedlar (dir. 2024:24). Utredningen har tagit namnet Valsedelskommittén (Ju 2024:04). Kommittén ska bl.a.

- göra en utvärdering av valsedelssystemet med partispecifika valsedlar
- göra en internationell jämförelse av proportionella valsysteem som använder gemensamma eller neutrala valsedlar
- undersöka och redovisa hur ett system med gemensamma eller neutrala valsedlar skulle påverka och påverkas av övriga delar av det svenska valsysteem
- analysera och bedöma hur gemensamma eller neutrala valsedlar skulle påverka förutsättningarna för bl.a. personer med funktionsnedsättning, t.ex. synnedsättning, att delta i valen på lika villkor
- ta ställning till om systemet med partispecifika valsedlar bör reformeras alternativt avskaffas och ersättas med ett system med gemensamma eller neutrala valsedlar
- lämna de förslag till författningsändringar som kommittén anser är motiverade.

I direktiven anføres att det ur demokratisk synvinkel är av avgörande betydelse att förtroendet för valsystemet upprätthålls. Det är därför viktigt att de risker för fel och brister som kan finnas inbyggda i systemet uppmärksammas och att risken för otillbörlig påverkan eller manipulation, som kan leda till både minskat valdeltagande och ett ifrågasättande av valens legitimitet, motverkas. Med hänsyn till de erfarenheter som bl.a. Valmyndigheten har redovisat bedömer regeringen därför att systemet med partispecifika valsedlar nu bör ses över. I en sådan översyn bör dagens system utvärderas och för- och nackdelar med andra alternativa valsedelssystem analyseras. Vidare bör eventuella förändringar av systemet övervägas, inklusive hur ett alternativt system skulle kunna utformas i syfte att ytterligare stärka valhemligheten, underlätta för väljare och partier samt förenkla för valadministrationen. Inom ramen för översynen bör kommittén ha frihet att antingen lämna förslag till ett nytt valsedelssystem eller föreslå mindre ingripande förändringar av dagens system.

Genom tilläggsdirektiv i juni 2025 utvidgades kommitténs uppdrag (dir. 2025:65) med frågor om valbarhet och utredningstiden förlängdes till den 14 augusti 2026. Ett delbetänkande som avser en redovisning av uppdraget att utvärdera dagens valsedelssystem skulle dock lämnas senast den 15 januari 2026.

Delbetänkande från Valsedelskommittén

Valsedelskommittén publicerade den 15 januari 2026 sitt delbetänkande 710 miljoner skäl till reformer (SOU 2026:2).

Enligt kommittén är de huvudsakliga problemen med dagens valsedelssystem följande:

- **Den stora mängden valsedlar.** Till 2022 års val till riksdagen samt region- och kommunfullmäktige trycktes 710 miljoner valsedlar. Cirka 3 procent användes vid själva valen. Det kunde finnas 100 olika valsedlar i valsedelsställena, vilket gör det svårt för väljarna att överblicka valsedlarna. Det gör det även svårt för röstmottagarna att hålla ordning och upptäcka om det saknas valsedlar.
- **Distributionen av valsedlarna delas mellan valadministrationen och partierna.** Valadministrationen ansvarar för att väljarna har tillgång till blanka valsedlar och partivalsedlar (utan kandidatuppgifter) för de större partierna. Vid valen till riksdagen samt region- och kommunfullmäktige distribuerar partierna kandidatvalsedlar parallellt. I valet till Europaparlamentet behöver de större partierna inte själva distribuera kandidatvalsedlar, men övriga partier gör det. Distributionen upplevs som mycket betungande av partierna och är särskilt utmanande för mindre partier. Den parallella distributionen är dålig ur valsäkerhets- och miljösynpunkt.

- **Valsedelsincidenter.** Vid valet till Europaparlamentet 2024 var 70 procent av de rapporterade incidenterna kopplade till valsedlar, såsom att valsedlar var omflyttade, gömda eller borttagna.
- **Ökad köbildning och problematisk ”promenad” med valsedlar efter reformen med valsedelsavskärmning.** Avskärmningen av valsedelsställena har lett till att väljarna upplever att valhemligheten förstärkts men promenaden med valsedeln mellan valsedelsavskärmningen och valbåset är problematisk. Problem med omfattande köer har uppstått efter reformen. Vid valet 2022 avslutades röstmottagningen 1,5 timme eller mer efter att vallokaler skulle ha stängt i sju kommuner.
- **Risker för valsäkerheten.** Det finns flera olika risker ur valsäkerhetssynpunkt med dagens valsedelssystem. Det finns risk för att valsedlar inte hinner tryckas på grund av den stora mängden. Partiernas förvaring av valsedlar är svår att säkra. Det finns risker med att valadministrationen inte har kontroll över alla valsedlar.
- **Brister i användarvänlighet och tillgänglighet.** Dagens valsedlar är små och tunna och har liten text. Det gör det svårt för många väljare att orientera sig bland valsedlarna i valsedelställena, att endast ta en valsedel och att stoppa ned den tunna valsedeln i ett litet kuvert. Att texten är liten gör att det kan vara svårt att läsa uppgifter om kandidater och att kryssa för rätt person vid personröstning. För personer som använder rullstol kan det vara svårt att nå alla valsedlar i valsedelställena. Det är särskilt svårt, eller omöjligt, för personer med grav synnedsättning att rösta självständigt med dagens valsedelssystem när det gäller både att ta rätt, att markera personröst och att försäkra sig om att rätt valsedel valts och rätt kandidat markerats.

Enligt kommittén kan flera av problemen med dagens valsedelssystem åtgärdas eller minskas, om det genomförs samlade bakomliggande reformer av valsedelssystemet som inte direkt har att göra med valsedelns utformning. Kommitténs förslag till samlade reformer av valsedelssystemet innefattar följande:

- Partivalsedlarna (utan kandidatuppgifter) avskaffas. I fortsättningen ska det endast finnas blanka valsedlar och kandidatvalsedlar (det som tidigare kallats namnvalsedlar). Som en följd av detta kommer endast blanka valsedlar att användas vid utlandsröstningen.
- Valadministrationen ska ensam ha ansvaret för att distribuera valsedlar till val- och röstningslokaler. Valadministrationen ska ge väljarna tillgång till kandidatvalsedlar för samtliga partier som uppfyller kraven för att delta med partispecifika valsedlar i den aktuella valkretsen. De partier som inte uppfyller kraven för att delta med kandidatvalsedlar kommer inte att kunna beställa valsedlar eller leverera valsedlar till val- och röstningslokaler. De partier som uppfyller kraven för att delta med kandidatvalsedlar får, utöver

de valsedlar som valadministrationen ger väljarna tillgång till, beställa en begränsad mängd till självkostnadspris.

- Det införs krav för att partier ska få delta med kandidatvalsedlar i val. Vid val till riksdagen eller Europaparlamentet ska partier som fått mer än 1 procent av rösterna vid föregående val till riksdagen respektive Europaparlamentet automatiskt ha rätt att delta med kandidatvalsedlar. Övriga partier får rätt att delta med kandidatvalsedlar om de har samlat in underskrifter (stödförklaringar) från 10 000 röstberättigade. Vid val till region- och kommunfullmäktige får partier som fått mer än 1 procent av rösterna vid det senaste valet till den aktuella församlingen, eller som uppfyller kraven för att delta med kandidatvalsedlar i val till riksdagen, automatiskt rätt att delta med kandidatvalsedlar. Övriga partier får rätt att delta med kandidatvalsedlar efter insamling av stödförklaringar. Kravet på antalet stödförklaringar är differentierat utifrån antalet röstberättigade i regionen eller kommunen.
- Partier som inte uppfyller kraven för att delta med kandidatvalsedlar ska även i fortsättningen kunna delta i val men inte med egna valsedlar. Väljare kommer att kunna rösta på dessa partier genom att använda blanka valsedlar.
- Partier som deltar med kandidatvalsedlar kommer endast att kunna delta med en kandidatvalsedel per valkrets (inga parallella listor).
- Partier som deltar med kandidatvalsedlar måste anmäla samtliga kandidater för valet (inga öppna listor). Förslagen syftar till att skapa förutsättningar för ett robustare valsedelssystem som är bättre för väljarna, partierna och valadministrationen.

Kommittén anför att förslagen syftar till att skapa förutsättningar för ett robustare valsedelssystem som är bättre för väljarna, partierna och valadministrationen. Förslagen utgör ett samlat reformpaket där samtliga förslag hänger samman och förutsätter varandra.

I betänkandet lämnar kommittén även förslag om valbarhet och folkbokföring, se nedan i avsnittet Valbarhet till region- och kommunfullmäktige. Vidare anför kommittén att den i slutbetänkandet avser att ta ställning till frågan om valsedelns utformning och gå närmare in på frågan om förutsättningarna för att genomföra fria och hemliga val för personer med funktionsnedsättning.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet behandlade våren 2020 motionsyrkanden om förändringar av valsedelssystemet (bet. 2019/20:KU12). Utskottet anförde bl.a. att det finns en långvarig tradition av att inte göra några betydande förändringar av valsystemet utan en bred parlamentarisk förankring. Utskottet var inte berett att föreslå något initiativ för att förändra valsedelssystemet och avstyrkte yrkandena.

Våren 2023 såg utskottet inte skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motionsyrkanden om förändringar av valsedelssystemet (bet. 2022/23:KU23). Utskottet noterade att Valmyndigheten i sin erfarenhetsrapport från valen 2022 framhållit att valsedelssystemet borde ses över och att Valmyndigheten hade lämnat rapporten till Regeringskansliet. Utskottet förutsatte att regeringen skulle överväga om någon förändring av valsedelssystemet borde utredas med anledning av vad som anfördes i rapporten.

Även våren 2024 avstyrkte utskottet motsvarande motionsyrkanden (bet. 2023/24:KU12). Utskottet noterade att regeringen hade tillsatt en parlamentarisk kommitté som skulle utvärdera och överväga förändringar av valsedelssystemet, inklusive analysera för- och nackdelar med att övergå till ett system med gemensamma eller neutrala valsedlar. Därmed fann inte utskottet skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motionsyrkandena.

När utskottet våren 2025 behandlade motsvarande motionsyrkanden avstyrkte utskottet yrkandena med hänvisning till Valsedelskommittén (bet. 2024/25:KU13).

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att det pågår arbete med att förändra valsedelssystemet och att Valsedelskommittén i sitt delbetänkande har lagt fram förslag till ändringar av valsedelssystemet. Utskottet anser därmed att det inte finns skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motionsyrkandena. Utskottet avstyrker motionsyrkandena om valsedelssystemet.

Ökat valdeltagande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att ta fram en handlingsplan för ökat valdeltagande.

Jämför reservation 2 (S).

Motionen

I kommittémotion 2025/26:3721 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande till regeringen om att ta fram en handlingsplan för ökat valdeltagande. Motionärerna anför att valdeltagandet i riksdagsvalet 2022 var 3 procentenheter lägre än vid föregående riksdagsval och att valdeltagandet i Europaparlamentsvalet var omkring 2 procentenheter lägre än vid det föregående valet. Vidare anför motionärerna att det för att öka valdeltagandet brukar göras insatser inför valen. Enligt motionärerna är dessa inte tillräckliga.

Pågående arbete m.m.

Riksdagen har fastställt ett mål för demokratipolitiken: en levande demokrati som är uthållig, kännetecknas av delaktighet och där möjligheterna till inflytande är jämlika (prop. 2017/18:1 utg.omr. 1, bet. 2017/18:KU1, rskr. 2017/18:74). I budgetpropositionen för 2026 anges att en bedömningsgrund för resultatredovisningen för målet är utvecklingen av valdeltagandet i det senaste allmänna valet (prop. 2025/26:1 utg.omr. 1 s. 57).

I budgetpropositionen för 2026 anföras också att regeringen gett SOM-institutet vid Göteborgs universitet i uppdrag att redovisa indikatorer som följer utvecklingen över tid för att öka kunskapen om hur demokratin mellan valen utvecklas (s. 58).

Vidare anföras i budgetpropositionen för 2026 att ett högt valdeltagande är av stor betydelse för det demokratiska systemets legitimitet och den politiska jämlikheten (s. 66). Regeringen avser därför att göra valdeltagandeinsatser för att främja valdeltagandet i de allmänna valen 2026. Dessa insatser syftar till att öka intresset och höja kunskapen om demokratiska processer och då särskilt de allmänna valens betydelse. Insatserna riktas främst till grupper med traditionellt sett lägre valdeltagande såsom unga, utrikes födda, personer med funktionsnedsättning, unga personer med låg utbildning samt boende i områden där utanförskapet är stort. Regeringen föreslår bl.a. att Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor tillförs medel för att genomföra skolval i samband med de allmänna valen 2026. Skolvalen ger elever praktisk erfarenhet av röstningsprocessen och ger skolorna tillfälle att diskutera demokratiska system och principer med eleverna. Därutöver föreslår regeringen att riksdagspartierna tillförs medel för särskilda informationsinsatser inför de allmänna valen. Dessa medel ger partierna ökade möjligheter att nå ut till väljarna, särskilt till grupper med traditionellt sett lägre valdeltagande. Regeringen avser också att ge Statistiska centralbyrån i uppdrag att utföra en studie om valdeltagandets utveckling bland olika väljargrupper, och Myndigheten för tillgängliga medier får i uppgift att driva webbplatsen Alla väljare, med lättlästa nyheter och information om politik.

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2023 avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om att öka och bredda valdeltagandet (bet. 2022/23:KU23). Utskottet noterade att det pågick arbete för ett högt och jämlikt valdeltagande och förutsatte att regeringen skulle fortsätta detta arbete. Våren 2024 avstyrkte utskottet efter förenklad beredning motionsyrkanden om ett ökat valdeltagande (bet. 2023/24:KU12).

Senast våren 2025 avstyrkte utskottet motsvarande motionsyrkanden och noterade att det pågick arbete för ett högt och jämlikt valdeltagande och förutsatte att regeringen skulle fortsätta detta arbete (bet. 2024/25:KU13). Socialdemokraterna reserverade sig.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att regeringen genomför flera insatser för att öka intresset för och höja kunskapen om de demokratiska processerna och de allmänna valen. Flera myndigheter har fått särskilda uppdrag för dessa ändamål. Riksdagspartierna tillförs medel för informationsinsatser inför de allmänna valen.

Utskottet delar regeringens bedömning att ett högt valdeltagande är av stor betydelse för det demokratiska systemets legitimitet och den politiska jämlikheten. Utskottet ser dock inte skäl för riksdagen att ta något initiativ till att ta fram en handlingsplan för ett ökat valdeltagande och avstyrker motionsyrkandet.

Fyraprocentsspärren vid val till riksdagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att förändra fyraprocentsspärren vid val till riksdagen.

Motionerna

I motion 2025/26:83 av Josef Fransson (SD) föreslås att en kommitté får i uppdrag att utreda en sänkning av fyraprocentsspärren till riksdagen till 2 procent. Motionären anför att spärren på 4 procent är ett demokratiskt problem genom att den gör det svårt för nya partier att komma in i riksdagen. Om ett parti får 3,9 procent av rösterna blir så många som en kvarts miljon väljare utan representation, anför motionären.

Anders Alfberg (SD) föreslår i motion 2025/26:518 att fyraprocentsspärren till riksdagen höjs till 5 procent. Motionären anför att en höjd spärre kan minska fragmentering och skapa tydligare majoriteter, vilket underlättar beslutsfattandet.

Gällande rätt

I 3 kap. 1 § regeringsformen anges att riksdagen utses genom fria, hemliga och direkta val.

Av 3 kap. 6 § regeringsformen framgår att av mandaten i riksdagen är 310 fasta valkretsmandat och 39 utjämningsmandat. De fasta valkretsmandaten fördelas mellan valkretsarna på grundval av en beräkning av förhållandet mellan antalet röstberättigade i varje valkrets och antalet röstberättigade i hela riket. Fördelningen fastställs för fyra år i sänder.

I 3 kap. 7 § andra stycket regeringsformen anges att endast partier som har fått minst 4 procent av rösterna i hela riket får delta i fördelningen av mandaten. Ett parti som har fått färre röster får dock delta i fördelningen av de

fasta valkretsmandaten i en valkrets där partiet har fått minst 12 procent av rösterna.

I förarbetena anfördes att problemen vid utformningen av proportionella valsystem till väsentlig del hänger samman med att man inte kan driva det rättvisetänkande som varje proportionell metod är uttryck för så långt att andra värden i det politiska livet kommer i fara (prop. 1968:27 s. 198 f.). En rättvis fördelning av mandaten i folkrepresentationen får inte köpas till priset av ett valsystem som uppmuntrar till partisplittring och därigenom riskerar att förlama handlingskraften hos de demokratiska institutionerna. Demokratins arbetsduglighet är inte mindre viktig än rättvisan i valsystemet. Problemet är här hur man ska kunna förse ett proportionellt valsystem med lämpligt utformade spärrar mot små partier.

Vidare anfördes att Grundlagberedningen hade föreslagit att spärren, fyraprocentsregeln, skulle konstrueras som en riksspärr, dvs. den skulle vara satt i relation till antalet röster i hela landet. I jämförelse med spärrarna mot småpartier i ett valsystem med slutna valkretsar har fyraprocentsregeln enligt propositionen fasthet och konsekvens. Det måste dessutom vara den i princip riktiga ordningen i ett riksproportionellt valsystem att även spärrarna mot småpartier är riksproportionella. Endast därigenom kan man nå det åsyftade resultatet, att alla partier som vinner tillträde till riksdagen blir inbördes rättvist representerade.

Grundlagsutredningen anförde att det inte ansetts möjligt att tillämpa en helt proportionell ordning vid fördelningen av riksdagsmandat (SOU 2008:125 s. 171). Intresset av att mandaten fördelas rättvist i förhållande till valresultatet måste vägas mot behovet av att de demokratiska institutionerna fungerar väl. Vidare pekade utredningen på vikten av att den parlamentariska situationen efter valet blir sådan att det är möjligt att bilda regering och att denna har praktiska möjligheter att genomföra sin politik. En alltför långtgående partisplittring i riksdagen måste därför undvikas. Därför innehåller det svenska valsystemet en spärr mot att små partier kommer in i riksdagen. Utredningen behandlade frågan om balansen i dagens system är den rätta mellan önskemålen om proportionalitet å ena sidan och om goda förutsättningar att bilda handlingskraftiga regeringar å andra sidan. Utredningen stannade för att inte föreslå några ändringar i dessa avseenden.

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2014 avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om en höjd riksdagsspärr (bet. 2013/14:KU19). Utskottet anförde att det fanns ett brett stöd för den rådande ordningen med en riksdagsspärr på 4 procent. Utskottet noterade vidare att 2011 års vallagskommitté inte hade gett uttryck för att någon förändring borde utredas. Även våren 2015 avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om en höjd riksdagsspärr (bet. 2015/16:KU13). Utskottet vidhöll sin tidigare uppfattning.

Senast våren 2025 avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om att sänka partispärren till riksdagen (bet. 2024/25:KU13). Utskottet fann liksom tidigare inte skäl för riksdagen att ta något initiativ för att utreda ändringar av fyraprocentsspärren vid val till riksdagen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner liksom tidigare inte skäl för riksdagen att ta något initiativ för att utreda ändringar av fyraprocentsspärren vid val till riksdagen och avstyrker motionsyrkandena.

Skilda valdagar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skilda valdagar.

Motionerna

I motion 2025/26:3087 av Markus Wiechel (SD) föreslås att man inför skilda valdagar för riksdagsvalen och region- och kommunvalen.

Mikael Damsgaard (M) föreslår i motion 2025/26:1679 att man överväger att införa skilda valdagar.

I motion 2025/26:697 av Malin Danielsson m.fl. (L) föreslås att man ska pröva skilda valdagar i Stockholm.

Gällande rätt

Enligt 3 kap. 3 § regeringsformen hålls ordinarie val till riksdagen vart fjärde år. Ordinarie val till riksdagen hålls enligt 2 kap. 2 § riksdagsordningen i september. Valdag ska vara den andra söndagen i september, enligt 1 kap. 3 § första stycket vallagen. Ordinarie val till riksdagen samt ordinarie val till region- och kommunfullmäktige ska enligt 1 kap. 3 § första stycket vallagen hållas samma dag.

Grundlagsutredningen gjorde bedömningen att den nuvarande ordningen med en gemensam valdag för valen till riksdagen och till kommunerna skulle behållas (SOU 2008:125 s. 176). Utredningen hänvisade till att frågeställningen var väl belyst genom tidigare utredningsarbete, och Grundlagsutredningen hade under sin behandling kunnat konstatera att det inte fanns förutsättningar för en bred politisk samsyn av det slag som borde krävas för att genomföra en förändring i denna fråga.

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2010 avstyrkte utskottet motionsyrkanden om skilda valdagar i samband med att det behandlade regeringens proposition 2009/10:80 En reformerad grundlag (bet. 2009/10:KU19). Utskottet hänvisade i likhet med Grundlagsutredningen till att frågeställningen var väl känd genom tidigare utredningsarbete. Grundlagsutredningen hade under sin behandling kunnat konstatera att det inte fanns förutsättningar för en bred politisk samsyn av det slag som borde krävas för att genomföra en förändring i denna fråga. Utskottet fann att det saknades anledning att göra en annan bedömning.

Utskottet har därefter flera gånger vidhållit sin inställning (bet. 2011/12:KU3, bet. 2015/16:KU14, bet. 2016/17:KU22, bet. 2017/18:KU35, bet. 2019/20:KU12, bet. 2021/22:KU26, bet. 2022/23:KU23 och 2023/24:KU12).

Senast våren 2025 vidhöll utskottet sitt tidigare ställningstagande och avstyrkte motionsyrkanden om skilda valdagar (bet. 2024/25:KU13).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande om skilda valdagar och avstyrker motionsyrkandena.

Rösträtt och valbarhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om rösträtt och valbarhet.

Motionerna

I motion 2025/26:99 av Josef Fransson (SD) föreslås att invandrares rösträtt upphör efter två år om de inte är folkbokförda i Sverige.

Erik Hellsborn och Eric Palmqvist (båda SD) föreslår i motion 2025/26:577 att det ska krävas svenskt medborgarskap för att kunna inneha folkvalt mandat i kommun- och regionfullmäktige.

Crister Carlsson m.fl. (M) föreslår i motion 2025/26:1724 att man ska överväga skärpta krav för att få rösta i region- och kommunval. Motionärerna anför att endast de som har svenskt medborgarskap bör ha rösträtt i dessa val.

I motion 2025/26:1764 av Jan Ericson (M) föreslås att rösträtt och valbarhet i samtliga allmänna val kopplas till det svenska medborgarskapet.

Magnus Jacobsson (KD) föreslår i motion 2025/26:3634 att man tillsätter en utredning om huruvida valen till region- och kommunfullmäktige bör ske enligt samma regler som riksdagsvalen, bl.a. om det ska krävas att man är svensk medborgare för att ha rösträtt och vara valbar.

Gällande rätt

Enligt 3 kap. 4 § första stycket regeringsformen har varje svensk medborgare som är eller någon gång har varit bosatt i riket och har fyllt 18 år rösträtt vid val till riksdagen. Endast den som uppfyller villkoren för rösträtt kan vara ledamot av riksdagen eller ersättare för en ledamot.

Av 1 kap. 7 § kommunallagen (2017:725) framgår att rösträtt vid val av ledamöter och ersättare i kommunfullmäktige har den som är folkbokförd i kommunen, senast på valdagen fyller 18 år och är svensk medborgare eller annan unionsmedborgare, är medborgare i Island eller Norge eller har varit folkbokförd i Sverige tre år i följd före valdagen. Rösträtt har också unionsmedborgare som är bosatta i kommunen men som, enligt 5 § andra stycket folkbokföringslagen (1991:481), inte ska folkbokföras där.

Enligt 1 kap. 8 § kommunallagen tillkommer rösträtt vid val av ledamöter och ersättare i regionfullmäktige den som är röstberättigad vid val av ledamöter och ersättare i kommunfullmäktige i en kommun inom regionen.

I 4 kap. 3 § kommunallagen anges att ledamöter och ersättare i fullmäktige väljs bland dem som har rösträtt enligt 1 kap. 7 och 8 §§ kommunallagen.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden om sambandet mellan medborgarskap och rösträtt (bet. 2011/12:KU3, bet. 2015/16:KU13, bet. 2016/17:KU22, bet. 2017/18:KU35 och bet. 2018/19:KU25, bet. 2019/20:KU12, bet. 2021/22:KU26 och bet. 2022/23:KU23). Yrkandena har handlat om dels att svenskt medborgarskap ska krävas för rösträtt, dels att utländska medborgare ska få rösträtt i val till riksdagen eller i kommunala val. Utskottet har inte funnit skäl att förändra villkoren för rösträtt och valbarhet.

Motsvarande yrkanden avstyrktes av utskottet våren 2024 (bet. 2023/24:KU12). Utskottet vidhöll sitt tidigare ställningstagande.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande och finner inte skäl att se över reglerna om rösträtt och valbarhet och sambandet med medborgarskap. Därmed avstyrker utskottet motionerna om detta.

Rösträttsåldern

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ändringar av rösträttsåldern.
Jämför reservation 3 (V) och 4 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2025/26:308 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) föreslås ett tillkännagivande till regeringen om att den bör återkomma med ett förslag till ändring i vallagen så att rösträtten gäller fr.o.m. det år den enskilde fyller 18 år (yrkande 3) och om att det bör införas en försöksverksamhet i en eller flera kommuner med sänkt rösträttsålder till 16 år vid val till kommunfullmäktige (yrkande 4).

Jan Riise m.fl. (MP) föreslår i kommittémotion 2025/26:1619 att riksdagen ska tillkänna för regeringen att den bör utreda möjligheterna och förutsättningarna för att sänka rösträttsåldern till 16 år (yrkande 1) och möjligheterna och förutsättningarna för en försöksverksamhet på kommunal nivå med en sänkt rösträttsålder till 16 år (yrkande 2).

I motion 2025/26:1592 av Jonathan Svensson (S) föreslås att man inför en försöksverksamhet med rösträtt från 16 års ålder i val till kommunfullmäktige.

Arber Gashi (S) föreslår i motion 2025/26:2331 en frivillig försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder till 16 år i kommunval.

I motion 2025/26:1094 av Martina Johansson (C) föreslås att regeringen utreder förutsättningarna för att låta kommuner införa 16 år som rösträttsålder i kommunvalet.

Kerstin Lundgren (C) föreslår i motion 2025/26:2063 att det införs en 16-årsgräns för rösträtt i kommunval.

Gällande rätt

Enligt 3 kap. 4 § första stycket regeringsformen har varje svensk medborgare som är eller någon gång har varit bosatt i riket och har fyllt 18 år rösträtt vid val till riksdagen. Den som har rösträtt vid val till riksdagen har också enligt 1 kap. 4 § vallagen rösträtt vid val till Europaparlamentet. När det gäller de kommunala valen regleras rösträttsåldern i 1 kap. 7 § kommunallagen (2017:725) och när det gäller kommunala folkomröstningar regleras den i 5 § lagen (1994:692) om kommunala folkomröstningar. Även enligt dessa bestämmelser krävs för rösträtt att man fyller 18 år senast på valdagen.

Tidigare utredning

2014 års Demokratiutredning – Delaktighet och jämlikt inflytande, även kallad demokratiutredningen, föreslog i sitt betänkande Låt fler forma framtiden! (SOU 2016:5) en försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder till 16 år vid

valen till kommunfullmäktige 2018 och 2022. Enligt förslaget skulle försöksverksamheten genomföras i kommuner som ansöker till regeringen om detta, och därefter ska den följas upp och utvärderas.

Regeringen avskrev ärendet om utredningens betänkande hösten 2022.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tillfällen avstyrkt liknande motionsyrkanden med hänvisning bl.a. till att man inte borde föregripa beredningen av Demokratiutredningens förslag (bet. 2015/16:KU13, bet. 2016/17:KU22, bet. 2017/18:KU35, bet. 2021/22:KU26, bet. 2022/23:KU23 och bet. 2023/24:KU12).

Våren 2025 fann utskottet liksom tidigare inte skäl för riksdagen att ta något initiativ för att ändra rösträttsåldern och avstyrkte därför motionsyrkanden om detta (bet. 2024/25:KU13). Vänsterpartiet och Miljöpartiet reserverade sig.

Utskottets ställningstagande

Liksom tidigare finner utskottet inte skäl för riksdagen att ta något initiativ för att låta utreda en ändring av rösträttsåldern eller för att genomföra en försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder på kommunal nivå. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandena.

Namn på valkretsar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om namn på valkretsar.

Motionerna

Charlotte Nordström (M) föreslår i motion 2025/26:1643 att man överväger att återinföra namnet Skaraborg på Västra Götalands läns östra valkrets. Även Sten Bergheden (M) föreslår i motion 2025/26:2162 att Västra Götalands läns östra valkrets byter namn till Skaraborg.

I motion 2025/26:1177 av Ulrika Heie och Mikael Larsson (båda C) föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen att den omgående bör se över namnen på de valkretsar som ändrades i samband med den nya länsindelningen i Västsverige (yrkande 1) och se till att namnen ändras inför valen 2026 (yrkande 2). Motionärerna anför att Västra Götalands södra valkrets t.ex. bör heta Sjuhärad och Västra Götalands östra Skaraborg.

Dan Hovskär (KD) föreslår i motion 2025/26:3575 att Västra Götalands läns östra valkrets byter namn till Skaraborg.

Gällande rätt

Enligt 3 kap. 5 § regeringsformen är riket för val till riksdagen indelat i valkretsar. I 4 kap. 2 § vallagen (2005:837) anges vilka valkretsar landet är indelat i vid val till riksdagen. Valkretsarna motsvarar till största delen länen. För Stockholm, Skåne och Västra Götaland gäller dock en annan indelning. Stockholms kommun är en valkrets och övriga Stockholms län en annan. I Skåne finns fyra valkretsar, nämligen Malmö kommun, Skåne läns västra valkrets, Skåne läns södra valkrets och Skåne läns norra respektive östra valkrets. I Västra Götaland finns fem valkretsar, nämligen Göteborgs kommun samt Västra Götalands läns västra, norra, södra och östra valkretsar.

Tidigare riksdagsbehandling

Frågor om byte av namn på valkretsar i Västra Götalands län har behandlats av utskottet flera gånger tidigare. Våren 2022 och 2023 avstyrkte utskottet motionsyrkanden om att återinföra namnet Skaraborg på valkretsen Västra Götalands läns östra (bet. 2021/22:KU26 och bet. 2022/23:KU23). Utskottet vidhöll sitt tidigare ställningstagande. Sådana motionsyrkanden avstyrkte utskottet även våren 2024 efter förenklad beredning (bet. 2023/24:KU12).

Senast våren 2025 avstyrkte utskottet sådana motionsyrkanden (bet. 2024/25:KU13). Utskottet fann liksom tidigare inte skäl för riksdagen att ta något initiativ för att ändra namn på valkretsar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner liksom tidigare inte skäl för riksdagen att ta något initiativ för att ändra namn på valkretsar och avstyrker därför motionsyrkandena.

Utlandssvenskar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att underlätta för utlandssvenskar att rösta.

Motionerna

I motion 2025/26:3077 av Markus Wiechel m.fl. (SD) föreslås att man ser över införandet av en möjlighet för svenska medborgare bosatta i utlandet att e-rösta (yrkande 1) och införandet av en egen valkrets för utlandssvenskar (yrkande 3).

Lars Beckman (M) föreslår i motion 2025/26:3136 att man överväger att underlätta för utlandssvenskar att rösta. Motionären anför att 2020 års valutredning i sitt slutbetänkande lämnade flera förslag på åtgärder för att förenkla för utlandssvenskar att rösta.

Gällande rätt

För varje väljare som inte är folkbokförd här i landet ska, enligt 5 kap. 8 § tredje stycket vallagen (2005:837), den centrala valmyndigheten upprätta ett utlandsröstkort. Sådana röstkort ska skickas till väljarna senast 50 dagar före valdagen. Ett utlandsröstkort ska innehålla uppgifter om väljarens namn och vilket val väljaren får delta i, enligt 9 § andra stycket samma kapitel. Enligt 10 § kan väljare som behöver det få dubblettröstkort. Dessa tillhandahålls av den centrala valmyndigheten, länsstyrelsen, en utlandsmyndighet eller kommunen. Den som vill ha ett dubblettröstkort ska lämna uppgifter om sitt namn och personnummer.

Enligt 4 kap. 25 § vallagen bestämmer den centrala valmyndigheten, efter samråd med Regeringskansliet (Utrikesdepartementet), hos vilka svenska utlandsmyndigheter det ska finnas röstningslokaler.

Enligt 5 kap. 2 § vallagen ska svenska medborgare som inte längre är folkbokförda här i landet tas upp i röstlängd under tio år från den dag folkbokföringen upphörde. Därefter ska de, för tio år i sänder, tas upp i röstlängd om de anmäler sig skriftligen hos Skatteverket. En anmälan om ny utlandsadress ska anses som en anmälan om att tas upp i röstlängd. Om den centrala valmyndigheten vid val till riksdagen eller Europaparlamentet senast dagen före valdagen tar emot en röst från en svensk medborgare som inte längre är folkbokförd här i landet och som inte är upptagen i röstlängd, ska myndigheten lägga till väljaren i röstlängden. Rösten ska alltid anses som en anmälan enligt första stycket, även om den tagits emot senare än dagen före valdagen. Om en kommun i samband med röstmottagning vid val till riksdagen eller Europaparlamentet i en röstningslokal tar emot en röst från en svensk medborgare som inte längre är folkbokförd här i landet och som inte är upptagen i röstlängd, ska valnämnden i den kommunen snarast möjligt underrätta den centrala valmyndigheten som därefter ska lägga till väljaren i röstlängden.

Vid ordinarie val till riksdagen och till region- och kommunfullmäktige samt vid val till Europaparlamentet får röstmottagningen påbörjas hos en utlandsmyndighet tidigast den 24:e dagen före valdagen, enligt 10 kap. 2 § första stycket 2. Vid andra val får röstmottagningen påbörjas hos en utlandsmyndighet tidigast den 20:e dagen före valdagen, enligt andra stycket 2 samma paragraf. Röstmottagningen får pågå hos en utlandsmyndighet så länge att de fönsterkuvert som har gjorts i ordning kan antas vara hos den centrala valmyndigheten senast dagen före valdagen, enligt tredje stycket 2.

Den nuvarande lydelsen av bestämmelserna trädde i kraft den 1 december 2025 (prop. 2024/25:181, bet. 2025/26:KU4, rskr. 2025/26:10). Då ändrades bestämmelserna så att utlandssvenskar som fallit ur röstlängden ska kunna förtidsrösta i Sverige. Den lämnade förtidsrösten ska anses som en anmälan om att återupptas i röstlängden. Vid röstmottagningen ska ett adresskort användas i stället för ett röstkort för dessa väljare. Till grund för regeringens förslag låg 2020 års valutredning. I propositionen anfördes att utökade

möjligheter för utlandssvenskar att delta i valen i Sverige låg i linje med hur tillgängligheten till valen bör utvecklas (s. 68).

Pågående arbete

Valsedelskommittén föreslår i sitt delbetänkande att endast blanka valsedlar ska användas vid utlandsröstningen (SOU 2026:2 s. 187 f.). Kommittén anför att det har flera fördelar att endast använda blanka valsedlar vid utlandsröstning. Transporten av valsedlar till utlandsmyndigheterna kan vara tidskritisk. Om endast blanka valsedlar används kan valsedlarna skickas lång tid i förväg, vilket minskar risken för att valsedlar inte kommer fram i tid till valen. Flera av de utlandsmyndigheter som kommittén har varit i kontakt med har framfört att det är svårt att hitta lämpliga lokaler med plats för avskärmning av valsedlarna. Om endast blanka valsedlar används skulle de inte behöva någon avskärmning.

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2016 avstyrkte utskottet motionsyrkanden om åtgärder för att öka valdeltagandet bland utlandssvenskar (bet. 2015/16:KU14). I avvaktan på den då pågående beredningen av demokratiutredningens betänkande ansåg utskottet att det inte fanns skäl att föreslå något tillkännagivande och avstyrkte motionsyrkandena.

Utskottet föreslog våren 2017 ett tillkännagivande till regeringen om åtgärder för att öka valdeltagandet bland utlandssvenskar (bet. 2016/17:KU22). Genom direktiven till 2020 års valutredning bedömde regeringen att tillkännagivandet var slutbehandlat (skr. 2020/21:75 s. 38, bet. 2020/21:KU21, rskr. 2020/21:371–372).

Utskottet avstyrkte även våren 2022 och 2023 motionsyrkanden om utlandssvenskars röstning (bet. 2021/22:KU26 och bet. 2022/23:KU23). Utskottet noterade att 2020 års valutredning hade föreslagit förändringar av utlandssvenskars röstning. Utredningens förslag bereddes då inom Regeringskansliet. Utskottet förutsatte att regeringen skulle fortsätta arbetet med att förbättra förutsättningarna för utlandssvenskar att delta i val, och fann inte skäl för riksdagen att ta något initiativ i frågan.

Våren 2024 avstyrkte utskottet motionsyrkanden om att förenkla för utlandssvenskar att rösta, om att göra det möjligt för utlandssvenskar att e-rösta och om en egen valkrets för utlandssvenskar (bet. 2023/24:KU12). Utskottet förutsatte som tidigare att regeringen skulle fortsätta arbetet med att förbättra förutsättningarna för utlandssvenskar att delta i valen. Vidare noterade utskottet att såväl betänkandet från 2020 års valutredning som Valmyndighetens erfarenhetsrapport från valen 2022 bereddes inom Regeringskansliet. Därmed fann inte utskottet skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motionsyrkandena.

Senast våren 2025 avstyrkte utskottet motionsyrkanden om möjligheten för utlandssvenskar att rösta (bet. 2024/25:KU13). Utskottet noterade att betänkandet från 2020 års valutredning och Valmyndighetens erfarenhetsrapport från valen 2022 bereddes inom Regeringskansliet. Vidare förutsatte utskottet att regeringen skulle fortsätta arbetet med att förbättra förutsättningarna för utlandssvenskar att delta i valen. Därmed fann inte utskottet skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motionsyrkandena.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att bestämmelserna i vallagen nyligen har ändrats för att ge utökade möjligheter för utlandssvenskar att delta i valen i Sverige. Valsedelskommittén har också föreslagit förändringar i bestämmelserna om utlandsröstning. Utskottet förutsätter att regeringen kommer att fortsätta arbetet med att förbättra förutsättningarna för utlandssvenskar att delta i valen. Därmed avstyrker utskottet motionsyrkandena om utlandssvenskars möjligheter att rösta.

Röstningsförfarandet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om röstningsförfarandet.

Motionerna

I motion 2025/26:1690 av Margareta Cederfelt (M) föreslås att Valmyndigheten får i uppdrag att se till att medborgare som vill rösta ska kunna göra det utan att drabbas av besvärande köer.

Ann-Sofie Lifvenhage (M) föreslår i motion 2025/26:2034 att man överväger om det går att öka valdeltagandet genom att erbjuda digitalt valdeltagande med bank-id.

Gällande rätt

Enligt 7 kap. 2 § vallagen ska väljarna för att göra i ordning en röst för varje slag av val de vill delta i

1. ta en valsedel
2. lägga in valsedeln i ett valkuvert utan att vika den
3. försluta valkuvertet.

I 8 kap. 2 § vallagen anges att det i anslutning till ett röstmottagningsställe ska ordnas en lämplig avskärmad plats där valsedlar kan läggas ut och där väljarna var för sig kan ta sina valsedlar utan insyn.

Enligt 8 kap. 4 § vallagen är det röstmottagarna som ansvarar för ordningen på röstmottagningsstället. Den som befinner sig i lokalen eller i ett utrymme intill den ska rätta sig efter de anvisningar som röstmottagarna ger för att röstmottagningen ska kunna genomföras. Den som inte följer röstmottagarnas anvisningar får uppmanas att tillfälligt lämna lokalen eller utrymmet, om det är av väsentlig betydelse för genomförandet av röstmottagningen. Kan röstmottagningen på grund av en ordningsstörning inte genomföras får den tillfälligt avbrytas.

Av 8 kap. 6 § vallagen framgår att väljare som inte är kända för röstmottagarna ska legitimera sig eller på annat sätt styrka sin identitet.

I 9 kap. 7 § vallagen anges att röstmottagarna, om det inte finns några hinder mot att ta emot valkuvert, i väljarens eller budets närvaro ska lägga kuverten i valurnan för de val valsedlarna gäller och markera detta i röstlängden.

Pågående arbete

Utskottets uppföljning av valen 2022

I rapporten från den grupp inom utskottet som följde upp valen 2022 anfördes att det mest iögonfallande problemet var den köbildning som uppstod vid vallokaler såväl under förtidsröstningen som under valdagen. Detta avspeglades också i överklaganden till Valprövningsnämnden, då köer vid röstningsställen och följder av dessa var den överlägset vanligaste grunden för överklaganden. Enligt Valundersökningen 2022 (Göteborgs universitet och Statistiska centralbyrån) instämde ungefär var fjärde väljare i påståendet att det var långa köer till vallokalen. Även om det är svårt att dra slutsatser om orsak och verkan i undersökningen visar resultaten att sämre erfarenheter av vallokalsbesöket samvarierar med ett lägre förtroende för genomförandet av valet.

Valsedelskommitténs delbetänkande

Ett av de problem med det nuvarande valsedelssystemet som Valsedelskommittén identifierat i sitt delbetänkande är ökad köbildning och problematisk ”promenad” med valsedlar efter reformen med valsedelsavskärmning (SOU 2026:2 s. 15). Avskärmningen av valsedelsställen har lett till att väljarna upplever att valhemligheten förstärkts, men promenaden med valsedeln mellan valsedelsavskärmningen och valbåset är problematisk. Problem med omfattande köer har uppstått efter reformen. Vid valen 2022 avslutades röstmottagningen 1,5 timma eller mer efter att vallokalerna skulle ha stängt i sju kommuner.

Ett av förslagen i delbetänkandet är att valadministrationen ska ansvara för att väljarna i val- eller röstningslokalen får tillgång till samtliga valsedlar i valkretsen (s. 18). I dag är väljarna delvis beroende av att partierna har levererat valsedlar till val- eller röstningslokalen. Kommittén anför att det kommer att bli färre valsedlar i valsedelsställen, vilket gör det lättare för

väljarna att hitta sin valsedel. Det minskar i sin tur risken för att köer uppstår på grund av valsedelssystemet.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet avstyrkte våren 2022 ett motionsyrkande om att utreda hur ett digitalt valdeltagande skulle kunna genomföras med bank-id (bet. 2021/22:KU26). Även våren 2023 avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om att utreda möjligheten till digitalt valdeltagande (bet. 2022/23:KU23).

Våren 2025 behandlade utskottet motsvarande yrkanden. Utskottet fann inte skäl för riksdagen att ta några initiativ med anledning av förslagen i motionsyrkandena (bet. 2024/25:KU13). Yrkandena avstyrktes.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att Valsedelskommittén har uppmärksammat att det uppstått problem med köer efter reformen med valsedelsavskärmning. Kommittén har lämnat förslag som bl.a. syftar till att minska risken för köbildning vid röstningen. Beredningen av kommitténs förslag bör inte föregripas. Utskottet finner därmed inte skäl för riksdagen att ta något initiativ i frågan.

Utskottet finner i likhet med tidigare år inte heller skäl för riksdagen att ta några initiativ för att utreda möjligheter till ett digitalt deltagande i val.

Utskottet avstyrker motionsyrkandena.

Spärrarna vid personval

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om spärrarna vid personval.

Motionen

I motion 2025/26:3254 av Camilla Brunsberg (M) föreslås att femprocentsspärren i personvalssystemet vid val avskaffas (yrkande 1) och att man utreder hur personval kan ges större genomslag vid val till riksdag, regioner och kommuner så att väljarnas personliga röst får en avgörande betydelse för vilka kandidater som blir valda (yrkande 2).

Gällande rätt

Regeringsformen

Enligt 3 kap. 1 § regeringsformen utses riksdagen genom fria, hemliga och direkta val. Vid ett sådant val genomförs röstning på parti med möjlighet för väljarna att lämna särskild personröst. Grundlagsregleringen gäller endast val

till riksdagen, men principen som regleringen ger uttryck för gäller även för övriga allmänna val (prop. 1993/94:115 s. 11).

Personvalsmodellen påverkar inte mandatfördelningen mellan partierna utan endast platsfördelningen inom ett parti. I förarbetena anfördes att syftet med personvalsinslaget är dels att väljarna ska ges bättre möjlighet att påverka vilka som ska representera dem, dels att förstärka kontakterna mellan väljare och valda (prop. 2009/10:80 s. 86). För att göra en avvägning mellan partiernas och väljarnas inflytande över vilka kandidater som ska bli valda på de mandat som partiet har vunnit i valkretsen har det införts en spärr för personrösterna. I riksdagsvalet gäller att personrösterna ska motsvara minst 5 procent av partiets röster i valkretsen.

Vallagen

Bestämmelser om hur ledamöter ska utses finns i 14 kap. vallagen. Enligt 9 § första stycket ska ordningen mellan kandidaterna, när det gäller riksdagsvalet, i första hand bestämmas på grundval av storleken på varje kandidats personliga röstetal. Personligt röstetal ska fastställas bara för en kandidat som fått särskilda personröster som motsvarar minst 5 procent av partiets röstetal i valkretsen. Om inte ett tillräckligt stort antal ledamöter kan utses på grundval av ett personligt röstetal ska ordningsföljden mellan återstående kandidater bestämmas genom att jämförelsetal beräknas på ett sätt som närmare anges i 10 §. I 11 § finns bestämmelser om dubbelvalsavveckling vid riksdagsval. Där framgår bl.a. att kandidater som har fått mandat i fler än en valkrets eller för mer än ett parti ska tillträda det mandat för vilket deras personliga röstetal är störst i förhållande till antalet röster för partiet.

Vid val till region- och kommunfullmäktige gäller enligt 14 kap. 13 § vallagen att personligt röstetal ska fastställas bara för kandidater som fått särskilda personröster motsvarande minst 5 procent av det antal röster som partiet fått i valkretsen, dock minst

1. vid val till regionfullmäktige: 100 röster
2. vid val till kommunfullmäktige: 50 röster.

Tidigare utredning

Grundlagsutredningen diskuterade bl.a. frågan om att sänka spärrnivåerna alternativt att ta bort spärren vid personval (SOU 2008:125 s. 165 f.). Bakgrunden till det var att personvalsdeltagandet successivt hade minskat. Utredningen kom fram till att man borde sänka spärren för personröster i riksdagsvalet från 8 till 5 procent. Utredningen föreslog också att en upplysning om personvalets innebörd skulle finnas på valsedeln.

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2010 avstyrkte utskottet motionsyrkanden om andra spärigränser och om att ta bort spärigränser för personvalen med hänvisning till bl.a. att Grundlagsutredningen nyligen utrett frågan (bet. 2009/10:KU19). Våren 2012 (bet. 2011/12:KU3) vidhöll utskottet sin tidigare uppfattning när det gällde spärigränser för personval. Med hänvisning till att frågor om personval varit föremål för överväganden i Grundlagsutredningen och att utredningens överväganden om spärigränser nyligen lett till en lagändring såg utskottet inte heller i övrigt anledning till en översyn av personvalet.

Därefter har utskottet vid flera tillfällen hållit fast vid sin uppfattning (bet. 2015/16:KU13, bet. 2016/17:KU22, bet. 2017/18:KU35, bet. 2018/19:KU25, bet. 2019/20:KU12 och bet. 2021/22:KU26).

Även våren 2023 behandlade utskottet motionsyrkanden om att spärrarna vid personvalen till riksdagen, regionfullmäktige och kommunfullmäktige borde avskaffas (bet. 2022/23:KU23). Liksom tidigare fann utskottet inte skäl för riksdagen att ta något initiativ för att ändra bestämmelserna om personval. Utskottet avstyrkte motionsyrkandena. Därefter avstyrkte utskottet våren 2024 motsvarande motionsyrkanden efter förenklad beredning (bet. 2023/24:KU12).

Utskottets ställningstagande

Liksom tidigare finner inte utskottet skäl för riksdagen att ta något initiativ för att ändra bestämmelserna om spärrarna vid personval. Motionsyrkandena om personval avstyrks.

Väljare med synnedsättning eller annan funktionsnedsättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om väljare med synnedsättning eller annan funktionsnedsättning.

Jämför reservation 5 (S) och 6 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2025/26:3721 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 3 föreslås en översyn av tillgängligheten vid val. Motionärerna anför att punktskriftsmaterial som visade sig innehålla fel distribuerades inför valen 2022. Enligt motionärerna behövs en bra och långsiktig lösning på hur valhemligheten för personer med synnedsättning ska kunna säkras.

Muharrem Demirok m.fl. (C) föreslår i kommittémotion 2025/26:3583 yrkande 11 ett tillkännagivande till regeringen om demokratisk delaktighet.

Motionärerna anför att alla måste ha faktiska möjligheter att delta i de politiska processerna. Det måste säkerställas att alla vallokaler är anpassade för personer med funktionsnedsättning. Även mellan valen måste alla ha möjlighet att närvara vid t.ex. nämndsammanträden.

Gällande rätt

Vallagen

I 4 kap. 20 § vallagen (2005:837) anges att varje kommun ska se till att det finns lämpliga lokaler som kan användas som vallokaler och som i fråga om lokalisering, tillgänglighet och öppethållande ger väljarna goda möjligheter att rösta.

I 7 kap. 1 § vallagen anges att valmyndigheter och de utlandsmyndigheter som har inrättat röstningslokaler ska verka för att röstningen är tillgänglig för alla väljare. Tillgängligheten omfattar lokalerna för röstmottagning, röstningsförfarandet och informationen till väljarna.

Bestämmelsen infördes i lagen den 1 december 2025. I förarbetena anføres att kraven på att röstningen ska vara tillgänglig för alla väljare tydliggörs genom bestämmelsen (prop. 2024/25:181). Vidare anføres att bestämmelsen ger uttryck för den demokratiska principen om lika rösträtt, dvs. att rätten att rösta i val gäller lika för alla som uppfyller villkoren för rösträtt. Det innebär i sin tur att alla väljargrupper, dvs. även de som på grund av sjukdom, funktionsnedsättning eller ålder har svårt att utnyttja sin rösträtt, ska ges så jämbördiga förutsättningar som möjligt att utnyttja den rätten. Bestämmelsen innebär att valadministrationen har ett ansvar för att verka för tillgänglighet. Det innebär att bestämmelsen är av målsättningskaraktär. Bestämmelsen ger därmed inte enskilda rätt till specifika anpassningar i olika situationer. Bestämmelsen innebär i stället att myndigheterna har ett ansvar för att vidta sådana generellt verkande åtgärder som de kan vidta och som det också är ändamålsenligt att de vidtar.

Enligt 7 kap. 3 § andra stycket vallagen ska väljare som på grund av funktionsnedsättning eller liknande inte själva kan göra i ordning sina röster på begäran få hjälp med detta av röstmottagarna i den utsträckning som behövs. En sådan väljare får därutöver anlita ytterligare en person som hjälper honom eller henne vid röstningen.

I 7 kap. 3 a § vallagen anges bl.a. att väljare som på grund av sjukdom, funktionsnedsättning eller ålder inte själva kan ta sig till ett röstmottagningsställe om de begär det får lämna sina valsedlar till ambulerande röstmottagare. Detsamma gäller väljare som är intagna

1. i polisarrest
2. på en vårdinrättning som begränsar väljarens möjlighet att rösta i en röstningslokal.

Vidare gäller enligt 7 kap. 4 § första stycket vallagen att väljare som på grund av sjukdom, funktionsnedsättning eller ålder inte själva kan ta sig till ett röstmottagningsställe får lämna sina valsedlar där genom bud.

Enligt 8 kap. 2 a § vallagen ska väljare som på grund av funktionsnedsättning eller liknande inte själva kan ta sina valsedlar på den avskärmade plats där valsedlarna finns utlagda, på begäran få hjälp med detta av röstmottagarna i den utsträckning som behövs. En sådan väljare får därutöver anlita ytterligare en person som hjälper honom eller henne med detta.

Sekretess gäller för uppgifter om hur en väljare har röstat, om uppgiften har framkommit när en röstmottagare har hjälpt väljaren vid röstning (40 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen [2009:400]). Det finns i dag ingen lagstadgad tystnadsplikt för anhöriga och andra enskilda som hjälper en väljare att rösta.

Funktionshinderspolitiken

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att med utgångspunkt i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättning, i ett samhälle med mångfald som grund (prop. 2016/17:188 s. 22, bet. 2017/18:SoU5, rskr. 2017/18:86). För att nå det nationella målet ska genomförandet av funktionshinderspolitiken inriktas mot fyra områden: principen om universell utformning, befintliga brister i tillgängligheten, individuella stöd och lösningar för individens självständighet och att förebygga och motverka diskriminering.

Det finns ett flertal olika regelverk som rör rättigheter för personer med funktionsnedsättning samt krav på tillgänglighet och användbarhet för dessa personer. Som en utgångspunkt kan till att börja med nämnas FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som antogs av FN:s generalförsamling den 13 december 2006. Konventionen förtydligar vad som krävs för att personer med funktionsnedsättning fullt ut ska få sina rättigheter uppfylla som andra. Till konventionen hör ett fakultativt protokoll. Sverige har tillträtt konventionen och det fakultativa protokollet (prop. 2008/09:28, bet. 2008/09:SoU3, rskr. 2008/09:38). Vidare finns det i plan- och bygglagen (2010:900) övergripande krav på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Arbetsmiljölagen (1977:1160) innehåller bestämmelser om en arbetsgivares skyldigheter att genom att anpassa arbetsförhållanden eller andra lämpliga åtgärder ta hänsyn till arbetstagares särskilda förutsättningar för arbetet. Diskrimineringslagen (2008:567) har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett bl.a. funktionsnedsättning. Med diskriminering avses t.ex. att en person med funktionsnedsättning missgynnas genom att åtgärder för tillgänglighet inte har vidtagits för att den personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan funktionsnedsättning. Myndigheten för delaktighet har till uppgift att verka för att det nationella

målet för funktionshinderspolitiken uppnås (1 § förordningen [2024:78] med instruktion för Myndigheten för delaktighet). Myndigheten arbetar bl.a. med att främja, guida och stödja samhällets aktörer att genomföra sina uppdrag utifrån hela befolkningens behov och förutsättningar.

Pågående arbete

I februari 2024 beslutade regeringen att en parlamentariskt sammansatt kommitté ska utvärdera och överväga förändringar av valsedelssystemet (dir. 2024:24). Kommittén har tagit namnet Valsedelskommittén (Ju 2024:04). I direktiven anförts bl.a. följande.

Vissa väljargrupper kan av olika skäl möta hinder eller svårigheter i samband med att man ska avlägga sin röst. Exempelvis har väljare med synnedsättning svårt att i dagens valsedelssystem identifiera och ta valsedlar samt lämna en särskild personröst. Riksdagen har i ett tillkännagivande till regeringen ställt sig bakom det som konstitutionsutskottet anfört om att väljare med synnedsättning ska kunna personrösta utan att tvingas röja valhemligheten för någon (bet. 2015/16:KU14 punkt 4, rskr. 2015/16:205). Att personer med synnedsättning inte kan personrösta utan hjälp har även uppmärksammats av bl.a. Valmyndigheten (se t.ex. Erfarenheter från valen 2022, s. 7). Hur alternativa valsedelssystem påverkar förutsättningar för personer med funktionsnedsättning att rösta behöver därför analyseras särskilt.

Regeringen beslutade i juni 2025 om tilläggsdirektiv till Valsedelskommittén (dir. 2025:65). Utöver förlängd tid fick kommittén i uppdrag att utreda en fråga om valbarhet och folkbokföring. Kommittén ska slutredovisa sitt uppdrag senast den 14 augusti 2026. Kommittén skulle dock senast den 15 januari 2026 lämna ett delbetänkande med redovisning av uppdraget i de ursprungliga direktiven att utvärdera dagens valsedelssystem.

I kommitténs delbetänkande 710 miljoner skäl till reformer (SOU 2026:2) anförts att kommittén i sitt slutbetänkande avser att närmare gå in på frågan om förutsättningarna för personer med funktionsnedsättning att genomföra fria och hemliga val.

Tidigare riksdagsbehandling

Tillkännagivanden

Riksdagen har tillkännageget för regeringen det som konstitutionsutskottet anfört om valhemlighet för synskadades personröster (bet. 2015/16:KU14 s. 15). Med anledning av tillkännagivandet har regeringen anfört bl.a. följande (skr. 2024/25:75 s. 19 f.):

Som ett led i arbetet har bl.a. ett möte med Synskadades Riksförbund ägt rum då olika alternativ diskuterats för att förbättra förutsättningarna för synskadade att personrösta självständigt med t.ex. hjälpmedel eller digital teknik. Regeringen har i propositionen Snabbare omval (prop. 2017/18:38) ansett att frågan om att vidta åtgärder för att ytterligare stärka valhemligheten bör bli föremål för fortsatta överväganden. I propositionen

Stärkt skydd för valhemligheten (prop. 2017/18:286) har regeringen föreslagit bl.a. att platsen där valsedlar läggs ut ska vara avskärmd från insyn från andra väljare. Syftet med det förslaget var att allmänt ytterligare stärka skyddet för valhemligheten för alla väljare. Den 26 mars 2020 gav regeringen en parlamentariskt sammansatt kommitté i uppdrag att utreda hur personer med synnedsättning kan ges förutsättningar att personrösta utan att tvingas röja valhemligheten för någon (dir. 2020:30). Kommittén överlämnade den 15 december 2021 sitt slutbetänkande Säkerhet och tillgänglighet vid val (SOU 2021:96). I betänkandet redovisades resultatet av ett idé- och prototyparbete för utveckling av hjälpmedel till personer med synnedsättning. Kommittén lämnade förslag om att vidareutveckla de prototyper som presenterats, att alla kommuner ska kunna erbjuda förstoringshjälpmedel och belysningsförstärkning på alla röstmottagningsställen och att punktskrift som tillförs valsedeln av väljare vid röstning ska kunna avläsas och bedömas vid länsstyrelsens slutliga rösträkning. Regeringen gav den 19 maj 2022 Valmyndigheten i uppdrag att vidareutveckla och färdigställa prototyper till hjälpmedel till personer med synnedsättning. Regeringen beslutade den 15 december 2022 att uppdraget ska upphöra. I beslutet anförde regeringen att en kommande utredning om valsedelssystemet samt eventuella förändringar av valsedlarnas utformning bör avvaktas innan prototyper till hjälpmedel vidareutvecklas och färdigställs. Efter att uppdraget återkallades har ett möte hållits med representanter för Synskadades riksförbund, riksorganisationen Unga med synnedsättning och förbundet Sveriges dövsblinda då bl.a. olika sätt att underlätta för personer med synnedsättning att rösta utan hjälp diskuterades. Regeringen beslutade den 15 februari 2024 att ge en parlamentariskt sammansatt kommitté i uppdrag att utvärdera och överväga förändringar av valsedelssystemet (dir. 2024:24). I uppdraget ingår att analysera hur valsedelssystemet och dess tillämpning förhåller sig till valhemligheten och möjligheterna för väljare att delta i val, däribland personer med funktionsnedsättning. Det ingår även att analysera och bedöma hur gemensamma eller neutrala valsedlar skulle påverka förutsättningarna för bl.a. personer med funktionsnedsättningar, t.ex. synnedsättning, att delta i valen på lika villkor. Uppdraget ska redovisas senast den 15 september 2025. Punkten är inte slutbehandlad.

Riksdagen har även tillkännagett för regeringen det som konstitutionsutskottet anför om biträde åt väljare (bet. 2021/22:KU6 s. 23–25). Utskottet ansåg att det borde införas bestämmelser om att en röstmottagare ska vara närvarande när en väljare får hjälp vid röstningen eller med att ta sina valsedlar bakom avskärmningen. Genom förslagen i proposition 2024/25:181 Säkerhet och tillgänglighet vid val ansåg regeringen att tillkännagivandet var tillgodosett och slutbehandlat (s. 12). Utskottet delade regeringens bedömning (bet. 2025/26:KU4).

Behandling i övrigt

Våren 2022 avstyrkte utskottet motionsyrkanden om väljare med synnedsättning eller annan funktionsnedsättning (bet. 2021/22:KU26). Utskottet anförde följande:

Utskottet noterar att 2020 års valutredning har lämnat förslag om hur man kan underlätta för personer med synnedsättning eller annan funktionsnedsättning att rösta. Utredningen har bl.a. lämnat förslag om hur

synskadade ska kunna rösta med bevarande av valhemligheten. Förslagen bereds inom Regeringskansliet. Utskottet anser inte att beredningen av förslagen från utredningen bör föregripas. Utskottet noterar också att det nyligen införts en bestämmelse i vallagen som gör det möjligt för väljare med funktionsnedsättning att få hjälp med att ta sina valsedlar. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionsyrkandena.

När utskottet våren 2023 behandlade liknande motionsyrkanden noterade utskottet att det i vallagen finns bestämmelser för att underlätta för personer med funktionsnedsättning att rösta (bet. 2022/23:KU23). Vidare noterade utskottet att Myndigheten för tillgängliga medier hade i uppdrag att ta fram lättläst nyhetsinformation i samband med de allmänna valen 2022. Det pågick också ett arbete för att underlätta för personer med synnedsättning att rösta med bibehållen valhemlighet.

När utskottet avstyrkte liknande motionsyrkanden våren 2024 anförde utskottet följande (bet. 2023/24:KU12):

Utskottet noterar att regeringen i februari 2024 beslutade att en parlamentariskt sammansatt kommitté ska utvärdera och överväga förändringar av valsedelssystemet. Kommittén ska bl.a. analysera och bedöma hur gemensamma eller neutrala valsedlar skulle påverka förutsättningarna för bl.a. personer med funktionsnedsättning, t.ex. synnedsättning, att delta i valen på lika villkor. Dessutom har Valmyndigheten i sin erfarenhetsrapport från valen 2022 tagit upp frågan. Utskottet noterar vidare att Justitiedepartementet nyligen har remitterat en promemoria om biträde åt väljare. Mot den bakgrunden är utskottet inte berett att föreslå något initiativ i frågan. När det gäller tystnadsplikt för väljarbiträden vidhåller utskottet sin tidigare uppfattning.

Senast våren 2025 behandlade utskottet motsvarande motionsyrkanden (bet. 2024/25:KU13). Utskottet noterade att det pågick arbete för att förbättra möjligheterna för väljare med synnedsättning eller annan funktionsnedsättning att rösta med bibehållen valhemlighet. Mot den bakgrunden avstyrkte utskottet motionsyrkandena. I en reservation ansåg Sverigedemokraterna att en straffsanktionerad tystnadsplikt borde införas för anhängare eller andra enskilda som hjälper väljare att rösta, och att röstmottagare borde vara skyldiga att informera biträden om denna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att det finns regelverk, bl.a. i vallagen, för att underlätta för personer med funktionsnedsättning. Vallagen ändrades nyligen i syfte att tydliggöra kraven på att röstningen ska vara tillgänglig för alla väljare. Vidare noterar utskottet att Valsedelskommittén i sitt slutbetänkande avser att närmare gå in på frågan om förutsättningarna för att genomföra fria och hemliga val för personer med funktionsnedsättning. Därmed finner utskottet inte skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motionsyrkandena, som avstyrks.

Spärrarna vid val till kommunfullmäktige

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om spärrarna vid val till kommunfullmäktige.

Motionerna

I motion 2025/26:139 av Nima Gholam Ali Pour (SD) begärs ett tillkännagivande till regeringen om en harmoniserad småpartispärr för kommunfullmäktige. I motionen anføres att det i kommuner som är indelade i valkretsar finns en småpartispärr på 3 procent. I övriga kommuner är spärren 2 procent. Ett sådant regelverk öppnar enligt motionären för att en politisk majoritet i kommunfullmäktige använder kopplingen mellan valkretsindelning och småpartispärr för att manipulera den politiska sammansättningen i kommunfullmäktige. Motionären anför att riksdagen genom lagstiftning bör fastställa vilken småpartispärr som ska gälla för kommunfullmäktige.

Även Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD) begär i motion 2025/26:2589 ett tillkännagivande till regeringen om en ändrad spärrnivå vid val till kommunfullmäktige. Motionärerna anför att det inte är rimligt att använda två olika spärrnivåer vid val till kommunfullmäktige, utan gränsen för att nå representation bör ligga på samma nivå som vid val till regionfullmäktige.

Gällande rätt

Av 14 kap. 6 § vallagen (2005:837) framgår att mandaten i kommunfullmäktige i en kommun som är en enda valkrets ska fördelas mellan partier som fått minst 2 procent av rösterna i kommunen. I en kommun som är indelad i två eller flera valkretsar ska mandaten fördelas mellan partier som fått minst 3 procent av rösterna i kommunen. Mandaten i regionfullmäktige ska fördelas mellan partier som fått minst 3 procent av rösterna i regionen.

Den nuvarande lydelsen av 14 kap. 6 § vallagen började tillämpas vid valet 2018. Av förarbetena framgår att det dåvarande valsystemet vid val till kommunfullmäktige ersattes med ett kommunproportionellt system (prop. 2013/14:48 s. 37 f.). I propositionen anføres att det demokratiska intresset av en bred representation av medborgaropinionen i fullmäktige å ena sidan talar emot att införa småpartispärrar i kommunalvalen, å andra sidan kan man inte helt bortse från att det i kommunerna även finns ett intresse av att undvika en alltför långt driven fragmentering av fullmäktige. En alltför långt driven uppdelning skulle nämligen kunna leda till svårigheter att skapa och upprätthålla handlingskraftiga styrelser i kommunerna. Därför ansåg regeringen att det inte bara på riksnivå och regional nivå utan även på kommunal nivå finns ett behov av en småpartispärr av något slag. Vid valet

mellan en uttrycklig och någorlunda enhetlig småpartispärr å ena sidan och en indirekt spärr som följer av mandatfördelningsmetodens förmåga att missgynna mindre partier å andra sidan ansåg regeringen att en uttrycklig småpartispärr är att föredra. Spärnivån varierar beroende på om kommunen är valkretsindelad eller inte. Man bedömde att spärren bör ligga på 3 procent i valkretsindelade kommuner och 2 procent i övriga kommuner för att den så nära som möjligt ska motsvara ett genomsnitt av den faktiska spärr som uppkommer i olika kommuner enligt den gamla ordningen.

Utskottet välkomnade de förslag som presenterades i propositionen och instämde i de skäl som anfördes för de föreslagna ändringarna (bet. 2014/15:KU2).

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet avstyrkte ett motsvarande motionsyrkande våren 2024 (bet. 2023/24:KU12). Utskottet anförde att de nuvarande reglerna om spärrar vid val till kommunfullmäktige hade börjat tillämpas vid valet 2018. Utskottet ansåg inte att det fanns skäl för riksdagen att ta något initiativ i frågan.

Senast behandlade utskottet motsvarande motionsyrkanden våren 2025 (bet. 2024/25:KU13). Utskottet vidhöll sitt tidigare ställningstagande och avstyrkte motionerna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande och avstyrker därmed motionsyrkandena.

Valbarhet till region- och kommunfullmäktige

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om valbarhet till region- och kommunfullmäktige.

Jämför reservation 7 (S).

Motionen

I kommittémotion 2025/26:3721 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande till regeringen om valbarheten i kommuner och regioner. Motionärerna anför att det med dagens regler är möjligt för politiska kandidater att ställa upp i flera kommuner eller regioner, och sedan retroaktivt folkbokföra sig i den kommun där de har möjlighet att bli invalda. Regeringen bör enligt motionärerna snarast återkomma till riksdagen med förslag som motverkar detta.

Gällande rätt

Enligt 1 kap. 7 § kommunallagen (2017:725) tillkommer rösträtt vid val av ledamöter och ersättare i kommunfullmäktige den som är folkbokförd i kommunen, senast på valdagen fyller 18 år och är svensk medborgare eller annan unionsmedborgare, är medborgare i Island eller Norge eller har varit folkbokförd i Sverige tre år i följd före valdagen. Rösträtt har också unionsmedborgare som är bosatta i kommunen men som, enligt 5 § andra stycket folkbokföringslagen (1991:481), inte ska folkbokföras där. Enligt 1 kap. 8 § kommunallagen tillkommer rösträtt vid val av ledamöter och ersättare i regionfullmäktige den som är röstberättigad vid val av ledamöter och ersättare i kommunfullmäktige i en kommun inom regionen. Enligt 1 kap. 9 § avgörs frågor om rösträtt enligt 7 och 8 §§ på grundval av en röstlängd som upprättas före valet. Enligt 4 kap. 3 § kommunallagen jämförd med 1 kap. 7 § samma lag gäller bl.a. att ledamöter i kommunfullmäktige ska väljas bland dem som har rösträtt i kommunen.

Av förarbetena till 1977 års kommunallag (1977:179) framgår att när det gäller valbarhet till kommunfullmäktige ska valbarhetsbedömningen göras oberoende av vad som framgår av röstlängden (prop. 1975/76:187 s. 353). Bestämmelserna om valbarhet i 2 kap. 4 § i 1977 års kommunallag har överförts oförändrade till 1991 års kommunallag (1991:900) och därefter till den nu gällande kommunallagen.

Enligt 25 § folkbokföringslagen (1991:481) ska den som är folkbokförd och har flyttat anmäla flyttningen till Skatteverket inom en vecka. Enligt 35 § folkbokföringslagen gäller vid flyttning den nya folkbokföringen fr.o.m. flyttningsdagen om den som flyttat gör en sådan anmälan som avses i 25 eller 26 § inom en vecka från flyttningen. Om anmälan kommer in senare gäller folkbokföringen fr.o.m. den dag då anmälan kom in.

I förarbetena till 35 § anför departementschefen följande (prop. 1990/91: 153 s. 110).

När skyldigheter och rättigheter knyts direkt till den löpande registreringen måste regelsystemet också vara så utformat att folkbokföringsregistret omedelbart avspeglar den rätta folkbokföringen för den som på rätt sätt fullgör sin anmälningsskyldighet. Om folkbokföringsbeslut ges full retroaktivitet skulle i och för sig registret ännu bättre återge den faktiska bosättningen. En sådan ordning skulle emellertid också kunna utnyttjas för manipulationer. Jag godtar därför kommitténs förslag att ett beslut om ändrad folkbokföringsort ska gälla med verkan från flyttningsdagen under förutsättning att anmälan gjorts i rätt tid.

Pågående arbete

Utskottets uppföljning av valen 2022

I rapporten från den grupp inom utskottet som följde upp valen 2022 anförts att en fråga som både Valmyndigheten och Valprövningsnämnden tar upp i sina rapporter med erfarenheter från valen 2022 handlar om en kandidats valbarhet

och retroaktiv folkbokföring (bet. 2022/23:KU12). Folkbokföringslagen tillåter upp till en veckas antedatering om inflyttningsdagen varit inom en vecka före det att anmälan om folkbokföring görs. Detta innebär att det är möjligt för de som kandiderar i flera kommuner eller regioner att retroaktivt folkbokföra sig i den kommun där de har möjlighet att bli invalda. Gruppen delar myndigheternas uppfattning att denna möjlighet inte bör finnas.

Valsedelskommittén

Valsedelskommittén fick i juni 2025 ett tilläggsdirektiv att utreda och analysera konsekvenserna av och redovisa för- och nackdelar med att ändra reglerna om valbarhet för att förhindra att en person som kandiderar i val till kommun- eller regionfullmäktige i flera kommuner eller regioner blir valbar efter valdagen till följd av ändrad folkbokföring, särskilt i förhållande till principen om partiernas fria nomineringsrätt. Bakgrunden till tilläggsdirektivet i denna del var riksdagens tillkännagivande som redovisas nedan.

Uppdraget ska redovisas senast den 14 augusti 2026.

I sitt delbetänkande anför kommittén att det vid valen 2018 och 2022 var flera personer som kandiderade i mer än en region eller mer än en kommun (SOU 2026:2 s. 17 f.). För att vara valbar till region- eller kommunfullmäktige måste en kandidat vara folkbokförd i regionen eller kommunen på valdagen. Valbarhetskraven i kombination med bestämmelserna om retroaktiv folkbokföring gör det möjligt för en kandidat att efter valdagen anmäla flyttning i syfte att folkbokföra sig i en kommun där kandidatens parti kan antas ta mandat. För att komma till rätta med problemet att retroaktiv folkbokföring kan användas för att göra sig valbar efter ett val föreslår kommittén att en kandidat i fortsättningen endast ska få ställa upp i val till fullmäktige i en region och en kommun. Förslaget utgör inte något hinder för att samtidigt kandidera till regionfullmäktige och kommunfullmäktige och begränsar inte heller en kandidats möjlighet att kandidera i flera valkretsar i en region eller en kommun.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet föreslog våren 2024 ett tillkännagivande till regeringen om att utreda en fråga om valbarhet och folkbokföring (bet. 2023/24:KU12). Utskottet ansåg att det inte borde vara möjligt för en person som kandiderat i flera kommuner att ändra sin folkbokföring på eller i anslutning till valdagen i syfte att bli valbar och invald. Därmed biföll utskottet delvis fyra motionsyrkanden. Riksdagen biföll utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att Valsedelskommittén har föreslagit att en kandidat i fortsättningen endast ska få ställa upp i val till fullmäktige i en region och en

kommun. Beredningen av förslaget bör inte föregripas. Därmed avstyrker utskottet motionsyrkandet.

Fyllnadsval till region- och kommunfullmäktige

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om fyllnadsval till region- och kommunfullmäktige.

Motionen

I motion 2025/26:2540 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD) föreslås tillkännagivanden till regeringen om att införa en möjlighet till fyllnadsval för att förhindra tomma stolar i kommun- och regionfullmäktige (yrkande 1), om att regeringen bör utarbeta och föreslå lagändringar som möjliggör fyllnadsval vid vakanser i kommun- och regionfullmäktige (yrkande 2) och om att regeringen även bör överväga hur fyllnadsval praktiskt kan genomföras för att vara kostnadseffektiva och minimera administrativ börda för kommunerna och regionerna, samtidigt som demokratisk representation och deltagande stärks (yrkande 3).

Gällande rätt

I 14 kap. 1 § regeringsformen anges att beslutanderätten i kommunerna utövas av valda församlingar.

Enligt 5 kap. 9 § kommunallagen (2017:725) ska ledamöterna och ersättarna i fullmäktige väljas för fyra år räknat fr.o.m. den 15 oktober valåret.

Enligt 5 kap. 10 § kommunallagen får fullmäktige besluta om extra val till fullmäktige mellan ordinarie val. Extra val ska hållas om minst två tredjedelar av de närvarande ledamöterna röstar för det. Ett beslut om extra val får dock inte fattas förrän sex månader har gått från det nyvalda fullmäktiges första sammanträde.

I förarbetena anfördes att det normala efter ett allmänt val på kommunal nivå är att ett eller flera partier i fullmäktige bildar den politiska majoritet som ska leda arbetet under den nya mandatperioden (prop. 2009/10:80 s. 92 f.). Vidare anfördes att den politiska majoriteten vanligen är stabil under hela mandatperioden. Ibland kan oklara majoritetsförhållanden och andra omständigheter innebära att de politiska problemen blir så stora att det inte är tillräckligt att under löpande mandatperiod förändra nämndernas sammansättning. Många gånger kan lösningen på problem som uppkommer med anledning av oklara eller instabila majoritetsförhållanden vara att partierna söker och skapar bredare politiska koalitioner i fullmäktige. I vissa fall kan emellertid politiska förutsättningar för en sådan lösning saknas. I en

sådan situation skulle en möjlighet att besluta om extra val kunna vara ett sätt att lösa ett låst politiskt läge i fullmäktige.

Vidare anfördes att det med hänsyn till hur mandaten ska fördelas i fullmäktige också kan förekomma att samtliga mandat i fullmäktige inte blir besatta vid mandatperiodens ingång, t.ex. om ett parti tilldelas ett eller flera mandat utan att partiet har tillräckligt många kandidater att utse för att ta plats i fullmäktige. Det finns i sådana situationer risk för att en kommun eller ett landsting (numera region) under en hel eller en stor del av en valperiod kan komma att stå utan ett fungerande styre.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet behandlade motsvarande motionsyrkanden våren 2025 (bet. 2024/25:KU13). Utskottet noterade att det i kommunallagen finns en möjlighet att besluta om extra val. När bestämmelsen om extra val infördes nämndes i förarbetena som ett exempel på en situation som kunde leda till risk för att en region eller kommun under en hel eller en stor del av en valperiod kunde komma att stå utan ett fungerande styre, att ett parti tilldelas ett eller flera mandat utan att partiet har tillräckligt många kandidater att utse för att ta plats i fullmäktige. Mot bakgrund av detta ansåg utskottet att det inte fanns skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av förslagen i motionsyrkandena om fyllnadsval till region- och kommunfullmäktige. Motionsyrkandena avstyrktes.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande och avstyrker motionsyrkandena om fyllnadsval till region- och kommunfullmäktige.

Lättläst valinformation

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om lättläst valinformation.

Motionen

I motion 2025/26:2826 av Ulrike Heie (C) föreslås att regeringen tar fram en strategi för hur man kan sprida och göra demokrati- och valinformation tillgänglig på lättläst svenska.

Gällande ordning

I budgetpropositionen för 2026 anføres att Myndigheten för tillgängliga medier får i uppgift att driva webbplatsen – Alla väljare – med lättläst nyhetsinformation om politik (prop. 2025/26:1 utg.omr. 1 s. 66). Valmyndigheten har på sin webbplats information på lättläst svenska bl.a. om hur man röstar.

Tidigare riksdagsbehandling

I betänkande 2021/22:KU26 behandlade utskottet ett motsvarande motionsyrkande. Utskottet avstyrkte yrkandet och anförde bl.a. att både Myndigheten för tillgängliga medier och Valmyndigheten informerar om valen på lättläst svenska.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande och avstyrker motionen.

Reservationer

1. Valsystemet, punkt 1 (C)

av Muharrem Demirok (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2025/26:3583 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 13 och
bifaller delvis motion
2025/26:417 av Niels Paarup-Petersen (C).

Ställningstagande

Allmänna, hemliga och fria val är den självklara grunden för en demokrati värd namnet. Valsystemet måste vara välfungerande och tillförlitligt. Dagens valsedelssystem upplevs av många som svåröverskådligt. De senaste årens krav på avskärmning av valsedlar har inte gjort det lättare för väljare och valförrättare, även om det är befogat med avskärmningar. Valmyndigheten har bl.a. i sina erfarenhetsrapporter efter de fyra senaste valen lyft behovet av en översyn av valsedelssystemet och framhållit att behovet av en översyn av valsedelssystemet är stort och brådskande. Myndigheten menar att ett nytt valsedelssystem skulle ta bort de största sårbarheterna i valsystemet. Även den internationella valobservationsinsatsen vid 2018 års val och Riksrevisionen har uppmärksammat behovet av en översyn.

Valmyndigheten lyfter särskilt fram ett valsedelssystem med neutrala valsedlar, dvs. valsedlar utan förtryckt partibeteckning eller kandidater. Ett system där väljaren själv på anvisad plats fyller i en siffra för parti och eventuell personröst enligt en förteckning över de som ställer upp i valet. Ett sådant system har flera fördelar. Det skulle bl.a. lösa problemet med bevarande av valhemligheten vid valsedelsställan

2. Ökat valdeltagande, punkt 2 (S)

av Jennie Nilsson (S), Hans Ekström (S), Mirja Räihä (S), Per-Arne Håkansson (S) och Peter Hedberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2025/26:3721 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 2.

Ställningstagande

I riksdagsvalet 2022 var valdeltagandet 3 procentenheter lägre än vid föregående val. I valet till Europaparlamentet var valdeltagandet cirka 2 procentenheter lägre än vid föregående Europaparlamentsval.

Det är viktigt att man redan som ung kan delta i de demokratiska processerna och det är därför mycket olyckligt att många skolor inte låter de politiska ungdomsförbunden besöka dem och prata politik. Vi tror att det demokratiska samtalet skulle tjäna på att det i samband med val fanns möjlighet att träffa de politiska ungdomsförbunden i skolorna i större utsträckning.

För att öka valdeltagandet brukar det i samband med val göras insatser, men det är uppenbart att dessa inte är tillräckliga. Vi vill därför att regeringen tar fram en handlingsplan för ökat valdeltagande.

3. Rösträttsåldern, punkt 6 (V)

av Jessica Wetterling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2025/26:308 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkandena 3 och 4 samt
bifaller delvis motionerna
2025/26:1094 av Martina Johansson (C),
2025/26:1592 av Jonathan Svensson (S),
2025/26:1619 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2,
2025/26:2063 av Kerstin Lundgren (C) och
2025/26:2331 av Arber Gashi (S).

Ställningstagande

Valdeltagandet bland unga minskade från 86 till 83 procent vid valet till riksdagen 2022. Minskningen var betydligt större bland unga med utländsk bakgrund, där valdeltagandet minskade med hela 10 procentenheter. Allt färre unga är medlemmar i politiska partier. År 2022 var andelen 3 procent, vilket är den lägsta andelen sedan mätningen började 2009.

Åldern för rösträtt sammanfaller enligt nuvarande ordning med myndighetsåldern. Det innebär att alla som tillhör samma årskull inte alltid får rösta i samma val. De som fyller 18 år efter valdagen har inte rösträtt i valet utan måste vänta ytterligare fyra år till nästa ordinarie val. Jag anser att denna ordning är olycklig och vill förändra den. Den politiska information som kan ges till gymnasieskolans elever under ett valår från lärare, valmyndighet och politiska organisationer väcker förstagångsväljarnas intresse och höjer kunskapen om hur val går till. Effekten av detta arbete försvagas dock av att en stor del av de elever som i klassrummen uppmanas att gå och rösta inte har rösträtt. Regeringen bör därför återkomma med förslag så att rösträtten gäller fr.o.m. det år den enskilde fyller 18 år.

Ett ytterligare steg för att vitalisera demokratin och ge fler möjlighet att vara aktiva i sitt lokalsamhälle är sänkt rösträttsålder i kommunalvalet. Jag vill att unga människor ska lita på att politiken också utgår från ungas verklighet, och anser att regeringen bör verka för att det genomförs en försöksverksamhet i en eller flera kommuner med sänkt rösträttsålder till det år som den enskilde fyller 16 vid val till kommunfullmäktige.

4. Rösträttsåldern, punkt 6 (MP)

av Jan Riise (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2025/26:1094 av Martina Johansson (C),

2025/26:1592 av Jonathan Svensson (S),

2025/26:1619 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2,

2025/26:2063 av Kerstin Lundgren (C) och

2025/26:2331 av Arber Gashi (S),

bifaller delvis motion

2025/26:308 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 4 och

avslår motion

2025/26:308 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 3.

Ställningstagande

Det har vid flera tillfällen under senare år föreslagits att utreda möjligheten att sänka rösträttsåldern till 16 år i Sverige. Flera länder, delstater och andra regioner eller kommuner har genomfört sådana reformer, bland annat i Österrike och USA. Sommaren 2025 beslöt även det brittiska parlamentet att sänka rösträttsåldern till 16 år, och därmed följa exempel från Skottland och

Wales. Civilsamhällesorganisationer med ungdomsfrågor på dagordningen har tagit upp frågan, även i Sverige, men hittills utan genomslag.

Demokratiutredningen föreslog i sin slutrapport Låt fler forma framtiden (SOU 2016:5) bl.a. en försöksverksamhet med rösträtt för 16-åringar i kommunalvalen 2018 och 2022, med efterföljande utvärdering. Deltagande kommuner föreslogs söka hos regeringen efter beslut i respektive kommunfullmäktige.

Jag anser att regeringen bör utreda möjligheterna och förutsättningarna för att sänka rösträttsåldern till 16 år. Vidare anser jag att regeringen bör utreda möjligheterna till och förutsättningarna för en försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder till 16 år på kommunal nivå.

5. Väljare med synnedsättning eller annan funktionsnedsättning, punkt 11 (S)

av Jennie Nilsson (S), Hans Ekström (S), Mirja Räihä (S), Per-Arne Håkansson (S) och Peter Hedberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3721 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 3 och
bifaller delvis motion

2025/26:3583 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 11.

Ställningstagande

Det finns vissa brister i valsystemet som behöver åtgärdas här och nu. Det gäller frågor om tillgänglighet och trygghet i samband med valprocessen. Inför valet 2022 distribuerades punktskriftsmaterial som visade sig innehålla fel, och Valmyndigheten har i efterhand inte kunnat klarlägga den exakta omfattningen av felen eller vart allt material skickades. Detta är allvarligt, även om det inte bedömdes ha påverkat valutgången.

Det är nödvändigt att skyndsamt ta fram en bra och långsiktig lösning på hur valhemligheten kan säkras för personer med synnedsättning. Det är mycket angeläget att personer med grav synnedsättning ges möjlighet att ta valsedlar och göra i ordning sin röst på ett röstmottagningsställe utan att behöva begära hjälp av någon annan.

Mot bakgrund av ovanstående anser vi att det behövs en grundlig översyn av tillgänglighetsfrågan kopplat till röstförfarandet.

6. Väljare med synnedsättning eller annan funktionsnedsättning, punkt 11 (C)

av Muharrem Demirok (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3583 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 11 och

bifaller delvis motion

2025/26:3721 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 3.

Ställningstagande

En livskraftig och stark demokrati förutsätter allmänhetens delaktighet på många olika sätt och i många olika former. Med detta som utgångspunkt måste alla ha faktiska möjligheter att ta del av och själva delta i de demokratiska processerna. Det handlar om alltifrån möjlighet att delta i val till att kunna ta del av offentliga handlingar. Möjligheten för såväl yngre som äldre och personer med olika typer av funktionsnedsättningar måste ständigt utvärderas och följas upp med anpassade lösningar.

Personer med funktionsnedsättning har utmaningar ur ett rättighetsperspektiv som måste ta på större allvar. Att kunna röra sig i samhället, ta del av information och delta i det demokratiska samtalet är sådant som majoriteten tar för givet men som i praktiken är begränsat eller försvårat för många personer med funktionsnedsättning.

Alla vallokaler bör vara anpassade för personer med funktionsnedsättning och insatser för att säkerställa valhemligheten för personer med funktionsnedsättning bör göras. Dessutom utövas inte demokratin bara vid valurnorna vart fjärde år. Alla medborgare ska ha möjlighet att påverka och delta även mellan valen. Alla lokaler där demokratin utövas, exempelvis för nämndsammanträden, ska vara fullt tillgängliga.

Mot den bakgrunden bör regeringen verka för att säkerställa tillgängligheten både vid valen och mellan valen.

7. Valbarhet till region- och kommunfullmäktige, punkt 13 (S)

av Jennie Nilsson (S), Hans Ekström (S), Mirja Räihä (S), Per-Arne Håkansson (S) och Peter Hedberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3721 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 4.

Ställningstagande

En bärande princip inom den lokala demokratin är att den som kandiderar till kommunala förtroendeuppdrag även bor och verkar inom samma kommun. Den som företräder invånarna i en kommun bör rimligen dela vardag och levnadsvillkor med de väljare man vill företräda. Den specifika kännedomen om lokala och regionala förhållanden och förutsättningar är också helt avgörande för ett klokt beslutsfattande.

Enligt dagens regelverk finns det inga hinder för politiska kandidater att ställa upp i flera kommuner eller regioner, och därefter retroaktivt folkbokföra sig i den kommun där de har möjlighet att bli invalda.

Att utnyttja det valtekniska regelverket på det sättet strider mot svensk demokratisk tradition och kan på sikt urholka förtroendet för politiken och den lokala demokratin. Mot bakgrund av detta anser vi att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med förslag som motverkar denna problematik.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2025/26

2025/26:83 av Josef Fransson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge en vallagskommitté i uppdrag att utreda en sänkning av partispärren till riksdagen till 2 procent och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:99 av Josef Fransson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att invandrarens rösträtt bör upphöra efter två år om de inte är folkbokförda i Sverige, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:139 av Nima Gholam Ali Pour (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att utreda en harmoniserande småpartispärr för kommunfullmäktige och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:308 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag till ändring i vallagen (2005:837) så att rösträtten gäller fr.o.m. det år den enskilde fyller 18 år, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör införas en försöksverksamhet, i en eller flera kommuner, med att sänka rösträttsåldern till 16 år vid val till kommunfullmäktige och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:417 av Niels Paarup-Petersen (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige behöver ett mer tillförlitligt valsystem och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:518 av Anders Alftberg (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja procentspärren till riksdagen från dagens nivå på 4 procent till 5 procent och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:577 av Erik Hellsborn och Eric Palmqvist (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska krävas svenskt medborgarskap för att kunna inneha folkvalt mandat i kommun- och regionfullmäktige och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:697 av Malin Danielsson m.fl. (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Stockholm som pilotregion för skilda valdagar och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1094 av Martina Johansson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda förutsättningarna för att låta kommuner införa 16 år som rösträttsålder i kommunvalet och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1177 av Ulrika Heie och Mikael Larsson (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att omgående se över namnen på de valkretsar som efter regionaliseringsförsöksverksamheten tagits bort av byråkratiska skäl, och ge valkretsarna de namn som de väljarna geografiskt förknippar sig med, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se till att inför valet 2026 låta respektive valkrets få dessa namn och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1592 av Jonathan Svensson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa försöksverksamhet med rösträtt från 16 års ålder i kommunala val och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1619 av Jan Riise m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheter och förutsättningar för att sänka rösträttsåldern till 16 år och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheter och förutsättningar för en försöksverksamhet på kommunal nivå i ett antal kommuner och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1643 av Charlotte Nordström (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att återinföra namnet Skaraborg på Västra Götalands läns östra valkrets och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1679 av Mikael Damsgaard (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga skilda valdagar och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1690 av Margareta Cederfelt (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rösta utan köbildning och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1724 av Crister Carlsson m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga skärpta krav för att få rösta i kommunalval och regionval och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1764 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rösträttens koppling till medborgarskap och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2034 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utreda hur vi skulle kunna öka valdeltagandet genom att erbjuda ett digitalt valdeltagande med bank-id och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2063 av Kerstin Lundgren (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begära en ändring i vallagen så att en 16-årsgräns införs för kommunalval och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2162 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att återinföra namnet Skaraborg på valkretsen Västra Götalands läns östra och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2331 av Arber Gashi (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra försöksverksamhet gällande sänkt rösträttsålder på kommunnivå i frivilliga kommuner och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2540 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör införa möjligheten till fyllnadsval för att förhindra

- tomma stolar i kommun- och regionfullmäktige och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utarbeta och föreslå lagändringar som möjliggör fyllnadsval vid vakanser i kommun- och regionfullmäktige, för att säkerställa full representation och effektivt beslutsfattande under hela mandatperioden, och tillkännager detta för regeringen.
 3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt arbete med lagändringar även bör överväga hur fyllnadsval praktiskt kan genomföras för att vara kostnadseffektiva och minimera administrativ börda för kommuner och regioner, samtidigt som demokratisk representation och deltagande stärks, och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2589 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att återkomma med förslag om att ändra spärnivån för val till kommunfullmäktige och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2826 av Ulrika Heie (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram en strategi för hur demokrati- och valinformation ska finnas tillgänglig och spridas på lättläst svenska och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3077 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över införandet av möjligheten för svenska medborgare bosatta i utlandet att e-rösta och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en egen valkrets för den svenska diasporan och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3087 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en separation av kommun- och regionval från riksdagsval och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3136 av Lars Beckman (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att underlätta för utlandsboende svenskar att rösta och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3254 av Camilla Brunsberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska överväga att se över och avskaffa femprocentsspärren i personvalssystemet vid val till Sveriges riksdag, regioner och kommuner och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska överväga att utreda hur personval kan ges större genomslag vid val till riksdag, regioner och kommuner, så att väljarnas personliga röst får avgörande betydelse för vilka kandidater som blir valda, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:3575 av Dan Hovskär (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra namnet Skaraborg på valkretsen Västra Götalands läns östra och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3583 av Muharrem Demirok m.fl. (C):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om demokratisk delaktighet och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera val- och valsedelssystemet och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3634 av Magnus Jacobsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om huruvida val till region- och kommunfullmäktige ska ske i enlighet med samma regler som gäller för riksdagsval och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3721 av Jennie Nilsson m.fl. (S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en handlingsplan för ökat valdeltagande och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en översyn av tillgängligheten kopplat till röstförfarandet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om valbarheten i kommuner och regioner och tillkännager detta för regeringen.